

Virtuelle læseklubber - på vej mod bibliotek 2.0

Balling, Gitte

Publication date:
2007

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Balling, G. (2007). *Virtuelle læseklubber - på vej mod bibliotek 2.0*.

Virtuelle læseklubber – på vej mod bibliotek 2.0

Af Gitte Balling

Center for **Kulturpolitiske** Studier

Indholdsfortegnelse

0. Forord	3
1. Indledning	4
2. Læseklubben – baggrund og idé	5
3. Formål med evalueringen	7
4. Hjemmesidens opbygning, visuelle udformning og brugervenlighed	8
Forsiden	9
Medlemsklubberne	11
Visuel udformning og brugervenlighed	13
Den individuelle læseklub	14
Læseklubben – på vej mod Web 2.0	16
5. At diskutere bøger i et virtuelt rum – fordele og ulemper	17
Møder på tværs af køn, alder og geografi	18
Medlemskab og fællesskab	20
De gode viljers klub	22
Blog eller chat?	25
Ny kommunikationsform kræver tilvænning	26
6. Bibliotekarisk identitet og kompetenceudvikling	28
Professionalisme	29
Dialogbaseret formidling	31
Kompetenceudvikling	32
7. Konklusion og anbefalinger	34
Læseklubben som udviklingsværktøj	35
Nye kommunikationsformer	36
Ny bibliotekarisk identitet og nye kompetencer	36
8. Metode	37
9. Litteratur	38

0. Forord

Det er igen blevet moderne at være medlem af en læseklub. Hvor fortidens læsekredse mødtes i foreninger og oplysningsforbund, mødes medlemmer af nutidens læseklubber ikke kun privat eller på biblioteket, men nu også på internettet i virtuelle læseklubber. De virtuelle læseklubber tilbyder en større fleksibilitet, et tilbud der passer ind i en travl hverdag.

Med projektet Læseklubben på Litteratusiden.dk er det blevet muligt at diskutere litteratur uafhængigt af tid og sted. Men er det nu også det samme at diskutere litteratur på nettet som ansigt til ansigt? Og hvilken betydning har denne type formidling for folkebiblioteket og udviklingen af bibliotekarernes kompetencer? Evalueringen inddrager således både medlemmernes og bibliotekarernes oplevelser med at diskutere og formidle litteratur i et virtuelt rum, og når den har fået undertitlen ”på vej mod bibliotek 2.0” er det for at understrege projektets udviklingskarakter: Hvad kan biblioteket lære af de udfordringer, der ligger i web 2.0?

Læseklubben på Litteratusiden.dk er blevet til på baggrund af pilotprojektet ”Læseklubben Den Åbne Bog”, et lokalt forankret projekt udgående fra Odense Centralbibliotek og Svendborg Bibliotek. Projektet er støttet af Biblioteksstyrelsens udviklingspulje for folke- og skolebiblioteker.

Evalueringen er gennemført af Center for Kulturpolitiske Studier i opdrag af Odense Centralbibliotek. Evalueringen er foretaget af cand. mag. Gitte Balling, Danmarks Biblioteksskole, der i øjeblikket skriver på en ph.d.-afhandling om litteraturformidling på de danske folkebiblioteker. Opgaven med at evaluere de digitale læseklubber falder fint i tråd med dette forskningsprojekt.

Maj 2007

Dorte Skot-Hansen

Center for Kulturpolitiske Studier

Danmarks Biblioteksskole

1. Indledning

”Man får andre synspunkter på bogen end dem, man lige selv så. Man får mulighed for at formulere sine tanker omkring bogen til andre, hvilket giver en større forståelse for det, man har læst, ligesom bogen lejrer sig mere i ens bevidsthed, når man får sat tankerne ned på skrift. Det er sjovt at vide, at andre læser, hvad man selv har skrevet og synes om bogen. Og det er positivt at få respons på egne tanker.” (kvindeligt medlem, 27 år)

Internettet har forandret vores måde at kommunikere på og ændret præmissen for hvem vi kommunikerer med. På tværs af geografiske, sociale og aldersbestemte skel mødes vi i diskussionsklubber og udveksler erfaringer om alt fra fiskeopdræt til udformningen af den perfekte bryllupskage. Og nu kan man også mødes og diskutere skønlitterære bøger på nettet. Digitale læseklubber, kalder man fænomenet, hvor folk i alle aldre og fra hele landet udveksler læseoplevelser. De digitale læseklubber udgår fra folkebibliotekernes fælles formidlingsportal Litteratusiden.dk

Men at folk mødes og snakker bøger er ikke noget nyt, faktisk kan man spore læseklubber helt tilbage til 1700-tallets saloner og kaffehuse. Men læseklubber som vi kender dem opstod sideløbende med det moderne folkebibliotek i begyndelsen af 1900-tallet. Under anden verdenskrig og tyskernes besættelse af Danmark voksede antallet af læseklubber betragteligt, mens nye tider og nye medievaner i efterkrigstiden betød en faldende interesse for fænomenet.

I dag oplever vi igen en voksende interesse for læseklubber, en interesse der ikke alene knytter sig til Danmark, men som også kan spores i fx USA og Australien. Fænomenet tiltrækker især kvinder mellem 30 og 65, men flere mænd er begyndt at vise interesse for at dele deres læseoplevelser med andre. Herhjemme oplever mange biblioteker en voksende efterspørgsel og antallet af læseklubber er stærkt voksende.

En forklaring på den øgede interesse for læseklubber kan være et generelt øget medieudbud der i form af fx satellit-tv og internettet skaber en større spredning i de medieoplevelser vi har. Væk er de tider hvor alle i kantinen kunne tale med om lørdagens underholdningsprogram. I stedet oplever vi at vi, bortset fra når store DR-dramaproduktioner såsom ”Krøniken” går over skærmen, har set, hørt

og læst meget forskellige ting. Læseklubber tilbyder et fællesskab hvor man ikke kun mødes og diskuterer litteratur, men også mødes og diskuterer den samme bog og deler sine oplevelser med andre bogelskere. På den måde kan det fornyede interesse for læseklubber ses som en modbevægelse på den stigende individualisering (Lund, 2006).

Traditionelle læseklubber er karakteriseret ved en fysisk tilstedeværelse. Deltagerne mødes igen og igen og kommer til at lære hinandens navne, ansigter, smag, måde at tale om litteratur på og (til en vis grad) liv at kende. For det væsentligste i de fleste læseklubber er ikke den akademiske tolkning af den aktuelle bog, men netop medlemmernes oplevelser med bogen og de tanker og følelser som bogen sætter i gang hos læseren.

Men kan man opnå samme effekt på internettet som i et fysisk rum? Kan man lære hinanden at kende på samme måde når man ikke har et ansigt og en stemme at hæfte meningen op på? Kan man overhovedet tale om en diskussion eller en samtale når det forgår forskudt i tid og på skrift? Kan der opstå en følelse af fællesskab i en gruppe når man ikke sidder i samme rum? Ja, det viser erfaringerne fra Læseklubben på litteraturesiden.dk at man kan. Men erfaringerne viser også at overførelsen af læseklubbefænomenet fra det fysiske rum til det virtuelle rum ikke er uproblematisk.

2. Læseklubben – baggrund og idé

Læseklubben på litteraturesiden.dk (herefter *Læseklubben*) er et nyt internetbaseret formidlingstilbud fra de danske folkebiblioteker til læsere af skønlitteratur som formidles gennem bibliotekernes fælles formidlingsportal Litteraturesiden.dk. *Læseklubben* er skabt på baggrund de erfaringer som initiativtagerne, Michael Larsen fra Odense Centralbibliotek og Tina Mortensen fra Svendborg Bibliotek, har gjort sig i forbindelse med pilotprojektet ”Læseklubben Den Åbne Bog”, et lokalt forankret projekt udgående fra Odense Centralbibliotek og Svendborg Bibliotek hvor 15 medlemmer diskuterede skønlitteratur på internettet i en prøveperiode på 3 måneder.

Grundideen i *Læseklubben* er at etablere læseklubber på internettet hvor interesserede på tværs af tid og rum kan diskutere litteratur på det tidspunkt som passer dem. Herved mener initiativtagerne at kunne nå bredere ud og tiltrækker nye målgrupper i litteraturformidlingen. Hvor medlemsskaren i

fysiske læseklubber overvejende udgøres af midaldrende kvinder, er erfaringerne fra projektet ”Læseklubben Den Åbne Bog” at såvel yngre læsere som også mange mænd var interesserede i at diskutere litteratur. Læseklubberne ledes af bibliotekarer fra danske folkebiblioteker overalt i landet. Bibliotekaren optræder som ”tovholder” i forhold til udvælgelsen af bøger og i forhold til at holde gang i diskussionen.

I *Læseklubben* ønsker man at slå et slag for læselysten hos voksne og at bringe læseren i centrum for læsningen. Projektet er inspireret af litteraturformidler Rachel van Riel der står bag den engelske læsebevægelse ”Opening the book” der fokuserer på en læserorienteret litteraturformidling. En læserorienteret læseklub fokuserer på læseoplevelsen snarere end på en akademisk tilgang til litteratur. Det handler ikke om at beherske forskellige analysemodeller eller om at komme frem til én korrekt tolkning, men om den enkeltes læseoplevelser forankret i et levet liv. Målet er ikke kun at skabe en større forståelse af den aktuelle bog, men også at dele ens egne læseoplevelser med de andre i klubben for på den måde at øge den individuelle læseoplevelse. På et overordnet niveau er målet at øge folks fortrolighed og nydelse ved læsning og at hæve læsningens status som en kreativ aktivitet.

Ud over at styrke læselysten i al almindelighed er den primære målsætning at nå en bredere læserskare end de traditionelle fysiske læseklubber og bibliotekernes øvrige formidlingstilbud. Ligeledes håber de to initiativtagerne at *Læseklubben* kan skabe en ny platform for bibliotekarerne hvor de kan møde læserne i en ny og mere dialogbaseret rolle og derigennem udvikle deres formidlingsmæssige kompetencer.

Projektet har på baggrund af pilotprojektet modtaget projektstøtte fra Biblioteksstyrelsens udviklingspulje for folke- og skolebiblioteker til at implementere ideen nationalt (i praksis globalt) gennem et samarbejde med Litteratursiden.dk. Michael Larsen og Tina Mortensen fungerer som redaktører af *Læseklubben* og bistår de involverede bibliotekarer med teknisk og formidlingsmæssig support.

3. Formål med evalueringen

Denne evaluering har som formål at undersøge de *oplevelsesrelaterede erfaringer* som deltagerne af *Læseklubben* har gjort sig. Dvs. både medlemmernes oplevelser med at diskutere skønlitteratur på nettet og bibliotekarernes oplevelser i forbindelse med en mere dialogbaseret formidlingsform der udspiller sig indenfor et nyt medie. Overordnet kan man sige at evalueringen vil fokusere på hvad det er en digital læseklub kan tilbyde i forhold til de traditionelle fysiske læseklubber. Hvilke fordele og ulemper er der ved en virtuel debat?

Evalueringen falder i tre dele:

Først vil hjemmesidens opbygning, dens visuelle udformning og dens brugervenlighed blive analyseret på baggrund af observationer og på baggrund af medlemmernes erfaringer og oplevelser.

Dernæst vil medlemmernes oplevelser blive undersøgt. Hvordan opleves det at indgå i en lille sluttet kreds som sammen diskuterer litteratur, men uden den samtidige tilstedeværelse i et fysisk rum? Hvilke fordele og ulemper er forbundet med at lade diskussionen udspille sig virtuelt? Tiltrækker de virtuelle læseklubber en anden målgruppe end de fysiske læsekredse? Og hvad betyder det at det er en bibliotekar der sidder ”for bordenden”? Analysen af læseklubbens deltagere vil lægge mindre vægt på selve læseoplevelsen i forbindelse med den konkrete bog og mere på oplevelsen af at indgå i en diskussion med andre mennesker i et virtuelt rum.

Endelig vil bibliotekarens oplevelser blive undersøgt med fokus på rollen som hhv. moderator, dvs. som en offentlig styrende person, og som individuel deltager, der med egne personlige erfaringer og bemærkninger deltager i diskussionen. Hvordan oplever bibliotekaren denne mere dialogbaserede formidlingsform? Hvordan skaber man balance mellem de to roller så bibliotekaren hverken styrer for meget eller for lidt? Og kan arbejdet i *Læseklubben* ses som kompetenceudviklende dels i relation til internetbaseret formidling og dels i forhold til bibliotekarens øvrige formidling?

Evalueringens tre dele vil således svare på følgende spørgsmål:

- Hvordan er hjemmesiden udformet lige fra det visuelle udtryk til de enkelte klubbers præsentation, sidens brugervenlighed etc.. Hvordan oplever brugerne mødet med det samlede koncept?
- Hvordan oplever deltagerne i de enkelte læseklubber at diskutere skønlitteratur i et virtuelt debatforum? Hvilke fordele og ulemper har denne form for virtuel litteraturformidling fx i forhold til at tiltrækker andre og nye målgrupper? Og hvilken betydning har det at klubberne ledes af bibliotekarer?
- Hvad betyder det for den bibliotekariske selvforståelse at formidlingen rykker ud i det virtuelle rum og antager en mere dialogisk karakter? I hvor høj grad kan arbejdet med læseklubberne ses som kompetenceudviklende for bibliotekaren i forhold til kulturformidling i bred forstand?

4. Hjemmesidens opbygning, visuelle udformning og brugervenlighed

”Læseklubbens hjemmeside er rigtig flot! Jeg får lyst til at læse de andre bøger, der nævnes. Jeg tager tit udskrift af siden med på biblioteket.” (kvindeligt medlem, 69 år)

Læseklubben fungerer på to forskellige niveauer hhv. en forside hvor alle frit kan deltage i diskussionen og mere lukkede medlemsklubber. Ud over at fungere som indgangsportal for medlemsklubberne virker forsiden som en appetitvækker i forhold til medlemsklubberne. På forsiden kan man deltage uden at være medlem, og den er således et mindre forpligtende tilbud end medlemsklubberne. Redaktørerne sammenligner forsiden med et *motionscenter* hvor man kan komme og gå efter forgodtbefindende.

Medlemsklubberne er projektets rygrad. Medlemsklubberne kræver indmeldelse og har et begrænset antal medlemmer (mellem 15 og 30). Deltagerne skriver ved indmeldelsen lidt om sig selv og sine læsevaner, og medlemsklubberne er tænkt som mere forpligtende fora. Der er lagt op til at medlemsklubberne kan antage mere tematisk karakter fx i form af krimiklubber, nordiske romaner etc. Redaktørerne sammenligner medlemsklubberne med *gymnastikholdet* hvor man er mere forpligtet af medlemskabet.

Fælles for de forskellige fora er at diskussionen foregår på nettet i skriftlig form og at man som deltager kan logge sig på hele døgnet.

Forsiden

Forsidens visuelle udtryk følger Litteratusiden.dk og fungerer som en del af Litteratusiden.dk på lige fod med sidens øvrige tilbud fx litteraturlister, temaer og anbefalinger. Skærmbilledet er tredelt med litteratusidens øvrige tilbud i venstre side, i det brede midterfelt præsenteres *Læseklubbens* aktiviteter, mens der i højre side er en liste over de eksisterende medlemsklubber.

Oprindeligt rummede forsidens midterfelt en invitation til at deltage i diskussionen i den åbne klub. Månedens bog blev præsenteret og nedenfor var der mulighed for at skrive indlæg eller kommentarer til andres indlæg. Allerede efter kort tid var det tydeligt at den åbne klub ikke

fungerede optimalt. Problemet var at siden var for statisk og at den ikke havde samme personlige præg som medlemsklubberne. Kun få af de bøger der har været til debat siden begyndelsen i oktober 2006, har derfor for alvor trukket interesserede deltagere. Flere af medlemmerne af medlemsklubberne opdagede slet ikke at der var mulighed for at debattere en bog på forsiden:

”Nej, vidste ikke at der var en.” (kvindeligt medlem, 28 år)

”Jeg har vist ikke lige bidt mærke i den endnu.” (kvindeligt medlem, 19 år)

”Nej, det har jeg simpelthen ikke kendskab til.” (kvindeligt medlem, 15 år)

Til gengæld oplevede mange medlemmer forsiden som et forstyrrende lag man skulle passere for at komme ind på sin egen medlemsklub.

”Jeg kunne godt tænke mig et direkte link til månedens bog på forsiden i stedet for at jeg skal klikke en hel masse gange for at komme hen hvor jeg vil.” (Kvindeligt medlem, 37 år)

Redaktørerne har derfor valgt at ændre forsidens udformning så den i højere grad end tidligere fungerer som appetitvækker i forhold til medlemsklubberne. Øverst i forsidens midterfelt er der nu en præsentation af en udvalgt medlemsklub og et billede af den bog som klubben aktuelt har til debat. Nedenfor præsenteres nye klubber og aktuelle bøger til debat i andre klubber. Nederst på forsiden er det nye debatforum hvor redaktørerne selv er blevet trukket frem med billede. Besøgende opfordres til at kommentere på læseklubbens aktiviteter: ”Skriv ideer til læseklubbens udvikling, og kom gerne med forslag til kommende klubber - ris, ros og andet”.

Forsidens nuværende udformning virker mere aktiv og vedkommende, og det samlede koncept, forside og medlemsklubber, udgør nu i højere grad en helhed. Som besøgende får man straks indblik i medlemsklubbernes aktiviteter og får ansigter på både nogle af tovholderne og redaktørerne. Forsiden gør det for førstegangsbesøgende nemt at komme til klubberne og også at få en smagsprøve på hvordan diskussionerne foregår. Til gengæld er muligheden for at diskutere bøger fjernet på forsiden og afløst af en ”ris og ros” – mulighed. Den nye forside har fungeret siden begyndelsen af maj, men har indtil videre kun affødt få kommentarer fra andre end redaktørerne.

Medlemsklubberne

Fra forsiden klikkes der videre til de enkelte medlemsklubber. I skrivende stund er der 23 forskellige medlemsklubber. Nogle har været med fra begyndelsen, andre er allerede lukket ned pga. manglende indmeldelser og nye er opstået. Tilsammen har klubberne ca. 270 medlemmer. De fleste klubber har en tydelig tematisk eller genrebestemt profil, en profil som alene er bestemt af den bibliotekar som har valgt at starte klubben.

Medlemsklubberne bestyres af en ”tovholder”, en bibliotekar der har til opgave at udvælge den aktuelle bog til debat (evt. i dialog med sine medlemmer), at holde gang i diskussionen, at levere relevante links med forfatterportrætter, anmeldelser og lign. samt at forsøge at aktivere inaktive medlemmer. Tovholderen forpligter sig på at formulere en beskrivende tekst om klubbens tema og om sig selv. På den måde tegner tovholderen klubben udadtil med en personlig og individuel profil.

Læseklubbens redaktører udsendte indledningsvist en invitation til landets biblioteker om at deltage i projektet. Der blev ligeledes udformet reklamemateriale i form af flyers, plakater og go cards henvendt til potentielle medlemmer. Bibliotekarerne har meldt sig frivilligt, og arbejdet med læseklubberne fungerer som en del af deres arbejde. Dvs. at det er efter aftale med deres bibliotek at de indgår i projektet. Bibliotekarerne spreder sig såvel aldersmæssigt (fra 25 til 61 år) som geografisk (fra Ålborg Bibliotekerne i nord til Guldborgsundbibliotekerne i syd og fra Varde Bibliotek i vest til Sydhavnens Bibliotek i øst). Ud af 34 tovholdere er de 5 mænd (i skrivende stund maj 2007).

Eksempler på medlemsklubber

Ad Libitum - "Velkommen til ad libitum – så meget du lyster – ubegrænset – efter behag." I Ad Libitum læser de "nye spændende bøger der ikke giver rygskeer". Klubben har blandt andet haft "Vindskift" af Andrea De Carlo, "Den brændende by" af Ariel Dorfman og "Slip mig aldrig" af Kazuo Ishiguro til debat.

Alverdens humor og satire – "Har du nogensinde prøvet at sidde og læse en bog, mens du samtidige hulker af grin?" Klubben bestyres af 5 bibliotekarer der hver især kommer med bud på "et godt grin". Klubben har haft "Revisor Nielsen" af Flemming Jensen, "Godt skåret" af Jonathan Coe og "Populærmusik fra Vittula" af Mikael Niemi til debat.

Caffe Latte – "Har du lyst til at læse og debattere samtidslitteratur, der uanset genre er udgivet inden for de sidste 10 år - og synes du det er udfordrende også?" Klubben har blandt andet læst "Du mit du" af Christina Hesselholdt, "Hjemmefronten" af Kari Hotakainen og "Fra smørhullet" af Kirsten Hammann.

De glemte bøgernes klub – "Vi kender det alle sammen: vi klipper en fantastisk anmeldelse ud på en bog, som man så gerne vil læse – men så bliver papirlappen væk – og hvad var det nu bogen hed ? Eller hvad med den bog, man læste for år tilbage, og som egentligt gjorde et stort indtryk dengang – hvad var det nu den hed? Eller alle de bøger, som trods gode anmeldelser bare aldrig bliver opdaget – de kan også komme med i bunken med alle de glemte bøger." I klubben har de læst "I den korte ende af Sonnenallee" af Thomas Brussig, "Jeg har elsket" af Anna Gavalda og "Griberen i rugen" af J.D. Salinger.

Franske fristelser – "Fransk litteratur er pirrende, provokerende og klassisk, og i den franske læseklub vil vi afsøge de fleste genrer og læse fransk litteratur i bred forstand – nyt og gammelt." I klubben har de blandt andet læst "Grå sjæle" af Philippe Claudel, "Eugénie Grandet" af Honoré de Balzac og "Cirkeltegneren" af Fred Vargas.

Ord i nord – "Velkommen til mødestedet for dig der elsker nordens saft og kraft, natur, overtro og menneskene i den." Klubben har haft "Skygge Baldur" af Sjøen, "Stenkisten" af Kjell Eriksson, "Stormen" af Ketil Bjørnstad og "Hændelser ved vand" af Kerstin Ekman til debat.

Tæt på livet – "Har altid godt kunne li' at læse bøger, hvor hovedpersonen går rundt i en storby, og har svært ved at finde ud af livet, - og de bøger findes der rigtigt mange af!" Klubben har blandt andet læst "101 Reykavik" af Hallgrímur Helgason, "Slangen i brystet" af Henrik Stangerup og "Steppeulven" af Hermann Hesse.

World of Fantasy – "Formålet med denne klub er bl.a. at læse en masse fantasybøger og dele fascinationen for denne genre med andre ligesindede." Klubben har blandt andet læst "Revolvermanden" af Stephen King, "Det gyldne kompas" af Philip Pullman, "Magician: apprentice" af Raymond E. Feist og "Eragon" af Christopher Paolini.

Visuel udformning og brugervenlighed

Den enkelte klubs hjemmeside er struktureret som de øvrige sider på Litteratursiden.dk. Centralt på siden præsenteres klubben og klubbens tovholder(e). Dvs. det første man møder er ikke den aktuelle bog, men den person som tegner klubben udadtil. De to redaktører har udformet informationsmateriale og eksempler man som tovholder har kunnet lade sig inspirere af eller læne sig op af alt efter behov. Fx var udspillet at tovholderne som udgangspunkt skulle udvælge 5-6 bøger og at hver titel skulle være til debat en måned. Det ens design og den ens opbygning af medlemssidernes visuelle udtryk skaber overskuelighed for den besøgende der hurtigt lærer at finde vej på siden. Til gengæld er rammerne for den daglige drift, for tonen, hyppigheden og længden af tovholderens indlæg som udgangspunkt meget frie.

Bevæger man sig ned af siden, møder man de bøger der aktuelt er til debat, præsenteret i form af et forsidebillede og en kort handlingsbeskrivelse. Ved at klikke på den enkelte bog ledes man over til debatsiden hvor medlemmernes indlæg kan læses og evt. kommenteres. Her har tovholderen endvidere mulighed for at lægge links til forfatterportrætter, analyser, anmeldelser etc.

Et link leder endvidere den besøgende over på en liste over klubbens medlemmer hvor hvert enkelt medlem præsenterer sig selv ved navn, alder, stilling og en kort beskrivelse af sig selv og sine læsevaner. I forhold til præsentationen har tovholderne som udgangspunkt fået en skabelon de har skullet forholde sig til. Skabelonen er ens for alle, en metode som begrundes såvel æstetisk som teknisk. Medlemmerne præsenteres ikke med billede, og der er stor variation i hvor detaljeret det enkelte medlem har valgt at fortælle om sig selv.

Til venstre i skærbilledet har man mulighed for at se bøger der tidligere har været til debat og læse debatindlæggene.

De fleste medlemmer finder hjemmesiden nem at bruge men efterlyser et direkte link til månedens bog fra forsiden.

”Den tekniske side af hjemmesiden virker godt, men kræver at man kender systemet, jeg kunne godt tænke mig et link direkte til månedens bog på forsiden i stedet for at jeg skal klikke en hel masse gange for at komme hen hvor jeg vil.” (kvindeligt medlem, 37 år)

Andre efterlyser stavekontrol i kommentarfunktionen. Men i det store hele er der ikke problemer med at bruge hjemmesiden. Ét medlem foreslår en funktion hvor man hurtigt kan springe op og ned på siden. Især i de klubber hvor der er mange indlæg hver måned, kunne en sådan funktion være hensigtsmæssig. Kommentarerne er oplistede så det første (ældste) er øverst, mens det seneste er nederst på siden. Og der kan altså være et stykke vej derned.

”Når indlæggene bliver mange er det besværligt at scrolle ned til sidste indlæg, en page down knap ville gøre det mere brugervenligt. Det kunne være rart med en funktion, hvor man kan se om der er kommet nye indlæg siden sidst.” (Kvindeligt medlem, 39 år)

Den individuelle læseklub

Litteratursiden.dk - Læseklubben - Caffé latte

Læseklubben

Caffé Latte

En tur på café med vennerne, eller en tur i sofaen med caffè latten og en god bog.

Har du lyst til at læse og debattere samtidslitteratur, der uanset genre er udgivet inden for de sidste 10 år - og synes du det er udfordrende også at høre andre og måske ovenikøbet anderledes meninger om vores dagligliv - så meld dig ind i læseklubben Caffé Latte.

Jeg hedder Inger Bressendorff-Madsen. Jeg er bibliotekar på Vigerslev Bibliotek i Københavns Kommune og læser Dansk på Åbent Universitet. I et par år har jeg haft fysiske læseklubber på biblioteket, og jeg glæder mig nu til at deltage i en virtuel læseklub.

Jeg bor i lejlighed på Østerbro og tilbringer ofte fritiden i de sydsvenske skove. - og så bruger jeg rigtig meget tid på at læse, mens jeg klør min kat Mille.

Med andre ord så har jeg valgt at starte en virtuel læseklub her på Litteratursiden, der læser samtidslitteratur, fordi jeg synes, at det er spændende sammen med andre læsere at studere de oplevelser forskellige forfattere har af vores liv idag. Jeg lægger ud med 5 romaner, og fortsætter derefter med forslag fra læseklubbens medlemmer.

Jeg deltager på lige fod med klubbens medlemmer og glæder mig til at få en spændende hverdagssnak med udveksling af meninger og holdninger til de udvalgte bøger.

Medlemsside for Læseklubben Caffé latte

Når engle spiller Mozart Lisbeth Nebelong
I embeds medfør besøger statsretseksperter Lisa Færøerne, hvor hun var som ung. Gensynet med ungdommens store kærlighed får hende til at revurdere sit nuværende liv og værdisæt.

Trods den ens opbygning er klubberne præget af stor grad af individualitet og personlighed, et resultat af de enkelte tovholderes forskellige præsentationer, af deres meget forskellige måde at formulere sig på og af indlæggenes hyppighed og længde. Førstehåndsindtrykket er således et personligt udtryk, der yderligere forstærkes af den til tider meget personlige tekst som tovholderen har valgt at præsentere sig selv og klubben ved:

"Jeg voksede op i en meget doven familie, som især i ferierne elskede at slappe af med en god bog og meget gerne en krimi. I mine bedsteforældres sommerhus stod der udelukkende krimier – for voksne + Dodie Smith "Hund og hund imellem", som jeg læste 3-4 gange hver sommer. Og det er jo i sandhed også en grim forbrydelse vi har her - alle de stakkels hundehvalpe, som grimme mennesker har stjålet!! Men jeg var jo nødt til at supplere med andre bøger fra sommerhusreolerne, og det blev først og fremmest Agatha Christie. Den tid der ikke blev brugt til læsning blev ofte brugt til at diskutere det nyeste mord fra hendes hånd. Min kusine og jeg lyttede, og på den måde fik jeg efterhånden lyst til som de voksne at lade mig opsluge af det "hyggelige" mord. På reolen fandt jeg selvfølgelig også Maria Lang, og jeg stiftede bekendtskab med Lord Peter Wimsey, og selvfølgelig med Sherlock Holmes, men ikke mindst var jeg optaget af den excentriske Nero Wolfe, der elsker god mad og orkideer." (fra præsentationen af læseklubben Agatha)

I skrivende stund er klubberne gradvist ved at udvikle deres særegne form blandt andet i form af ændringer i rytmen i diskussionsperiode og antal bøger. Flere klubber har påbegyndt en form hvor 2-3 bøger er til diskussion samtidigt i en længere periode. Argumentet for at indføre denne form er en større grad af fleksibilitet. Mange medlemmer er erhvervsaktive eller studerende som har svært ved at nå at få læst bogen til tiden. Ligeledes har det vist sig svært for flere medlemmer at få fat i den aktuelle bog til tiden, og ofte har de først fået bogen halvvejs inde i en måned. I de klubber hvor en mere fleksibel model afprøves, forpligter tovholderen sig på at have alle bøgerne læst og åbne debatten for alle bøger på én gang. Umiddelbart kunne man synes at en sådan model forvirre mere end den gavner, men i og med mange klubber er knyttet til en bestemt genre (fx fantasy) og mange medlemmer er connoiseurer, handler debatten også om at udveksle titler og tips, at referere til andre titler af samme forfatter etc.

Flere læseklubber har endvidere etableret diskussionsfora hvor emner der rækker ud over den aktuelle bog kan tages op. Debatten handler fx om valg af bøger, om tips til hvor man kan købe bøger billigt og hurtigst på nettet, om genrediskussioner i bred forstand etc.

"Her kan du frit skrive om alt hvad der rør sig på den litterære scene. Du har måske læst en knaldgod bog du gerne vil anbefale, eller kender til et bogarrangement der lyder spændende. Bare skriv løs!" (fra debatsiden på De søvnløses Læseklub)

Etableringen af debatfora i forbindelse med læseklubberne peger på et behov for at kunne diskutere litteratur i en bredere ramme. Dog viser erfaringer fra andre klubber fx krimiklubben "Agatha" at diskussionen godt kan forlade den enkelte bog for at udfolde sig på et mere generelt niveau. I "Agatha" indledte medlemmerne fx en debat om hvorfor man som læser er fascineret af krimigenren. Klubbens medlemmer behøver således ikke at lade sig begrænse til kun at diskutere den aktuelle bog. Tværtimod lægger formen op til at de enkelte klubber gradvist udvikler sig i overensstemmelse med tovholderens og medlemmernes behov.

Ulempen ved at etablere to fora indenfor rammerne af den samme klub er at det kan være svært at holde de to ude fra hinanden for det enkelte medlem, at medlemmer føler at de enten er forpligtede til at følge med i debatten i begge fora eller at de er "halvmedlemmer" fordi de vælger det ene forum fra. Umiddelbart virker det mest hensigtsmæssigt med et forum hvor det er fuldt ud tilladt at lade diskussionen forvilde sig væk fra den aktuelle bog så længe det handler om bøger og forfatterskaber.

Læseklubben – på vej mod Web 2.0

I tiden siden lanceringen af *Læseklubben* har de enkelte klubber altså gradvist etablerer deres egen platform og stil skabt i forlængelse af tovholderens og medlemmernes behov. Man kan sige at medlemmerne i høj grad er med til at skabe klubben. Den måde at lade brugerne påvirke både form og indhold i formidlingen lægger i forlængelse af fænomenet web 2.0. Web 2.0 er en samlebetegnelse for "en bevægelse hen imod et dialogbaseret, personligt og netværksorienteret internet, hvor alle udveksler viden med alle. Hvor brugerne selv, børn inklusive, på skift indtager rollen som både afsender, modtagere og bedømmere af indhold." (Klastrup, 2007). Hvor det der

kendetegner web 1.0 (det ”gamle” internet) er begreber som formidling og statisk indhold, er web 2.0 kendetegnet ved deltagelse, et dynamisk indhold og blogs.

”Web 1.0”	”Web 2.0”
Formidling/info	Deltagelse/fortælling
statisk indhold	dynamisk
hjemmesider	blogs
indholdsfortegnelse	”tagging”, ”folksonomi”, sociale bogmærker
”anbefalet læsning”	ranking
få folk til at blive på hjemmeside længst muligt	syndikering (få dem til at komme igen)
sitemaps	googlemaps

(Fra Klastруп, 2007)

Konceptet bag *læseklubben* falder således helt i tråd med de udviklingstendenser som viser sig overalt på nettet og også slår igennem indenfor kulturformidling. Brugerne vil selv på banen, vil have mulighed for selv at påvirke formidlingen og diskussionen: ”Fælles smag, delt med en eller mange andre, snarere end ekspertviden (den professionelle anmelders mening) bliver i mere end én forstand retningsgivende” (Klastруп, 2007). I *Læseklubben* er *læseoplevelsen*, ikke den litterære analyse, i centrum. Klubberne udformning og indhold er ikke statisk, men knopskyder og bevæger sig i forskellige retninger i takt med medlemmernes behov.

5. At diskutere bøger i et virtuelt rum – fordele og ulemper

Som nævnt indledningsvist er det at mødes i grupper og diskutere bøger ikke et nyt fænomen. Det er det til gengæld at gøre det på internettet. Men kan man opnå samme effekt? Skal man overhovedet tilstræbe at opnå samme effekt? Er læseklubber på nettet netop ikke gammel vin på nye flasker, men et ganske andet tilbud? Dette afsnit vil undersøge medlemmernes erfaringer med at diskutere skønlitteratur på nettet og drage sammenligninger til de fysiske læseklubber.

I skrivende stund er der 23 forskellige læseklubber og 270 medlemmer. Der er stor forskel på klubberne hvad angår antal medlemmer og hvor godt der er gang i diskussionen i de enkelte

klubber. Overordnet er der en tendens til at klubber med en bred profil ("Bogfinken", "Caffé Latte") eller klubber som orienterer sig imod en populær genre såsom krimi og fantasy ("Agatha" "World of fantasy") har flest medlemmer. Mere smalle klubber som fokuserer på fx bøger af franske forfattere har ikke så stor tiltrækningskraft. Ligeledes er der stor forskel på hvorvidt klubberne er blevet fyldt op med medlemmer hurtigt eller gradvist over tid ligesom nogle allerede er lukket igen pga. manglende medlemmer. Visse genrefællesskaber synes at dække et stort behov fx i klubben "Chicks" hvor 24 kvindelige læsere med en gennemsnitsalder på 27 år (gående fra 12 til 53 år, men med absolut majoritet af kvinder i tyverne) diskuterer chick litt.

Møder på tværs af køn, alder og geografi

Kendetegnet for de fleste klubber er en overvægt af kvinder i forhold til mænd. Ud af *Læseklubbens* 270 medlemmer er de 225 kvinder (84 %) og de 43 er mænd (16 %). At der er flest kvinder blandt medlemmerne, skal ses i lyset af kønsfordelingen blandt brugerne af Litteratursiden.dk. En undersøgelse fra 2006 viser at 73,5 % af brugerne er kvinder (Nielsen, 2006). Andelen af kvinder blandt *Læseklubbens* medlemmer er altså højere end blandt brugerne af Litteratursiden.dk generelt, men set i forhold til de fysiske læsekredse er mændene meget godt med. Der eksisterer ikke statistiske data på medlemssammensætningen i landets fysiske læsekredse, men erfaringer fra ind- og udland viser at et typiske læseklubsmedlem er en kvinde i 40-årsalderen med en mellemlang uddannelse (Lund, 2006).

Ser man på aldersfordelingen blandt medlemmerne er selv meget unge læsere (ned til 17-18 år) repræsenteret. I *Læseklubben* er aldersgruppen mellem 20 år og 40 år forholdsmæssig stærk repræsenteret. Således er 59 ud af 270 medlemmer mellem 20 og 30 år (21,8 %) og 57 medlemmer er mellem 30 og 40 år (21,1 %). Der er flest mænd repræsenteret i aldersgruppen mellem 30 og 40 år. Der hvor læseklubben synes at bryde med mønsteret fra de fysiske læseklubber, er altså i forhold til aldersspredningen og i forhold til et relativt stort antal mandlige medlemmer. Læseklubben synes derfor at ramme en mere mangfoldig målgruppe end de fysiske læseklubber, men en direkte sammenligning er som nævnt ikke mulig pga. manglende statistisk materiale.

Medlemmerne fordeler sig over hele landet og har meget forskellige uddannelsesmæssige baggrunde og erhverv. Dog har langt de fleste medlemmer en mellemlang eller lang uddannelse, og

der er en overvægt af studerende, lærere, pædagoger og bibliotekarer blandt medlemmerne. Netop spredningen i alder og bopæl fremhæves af flere medlemmer som det de er særligt begejstrede for:

”Man kommer til at diskutere med folk på tværs af generationer og sociale lag.” (mandligt medlem, 29 år)

Diskussionerne i klubberne synes mere eller mindre upåvirket af aldersspredning og geografisk spredning. Et medlem fremhæver netop dette som et gode, at rekrutteringen ikke er så homogen som tilfældet er i mange fysiske læseklubber og foreslår sågar at man skal undlade at have erhvervsbetegnelser på præsentationen af medlemmerne fordi fordomme snarere kan virke hæmmende for dialogen:

”Men hvis jeg skal være ganske ærlig så tror jeg at hvis man holder folks uddannelse som en irrelevant del af læseklubben kunne det give meget mere. Folk kommer altid med fordomme om forskellige uddannelser og mangel på samme! Har arbejdet sammen med en rengøringskone som aldrig har lavet andet end at gøre rent og hun var mere belæst end nogen anden jeg har mødt (Den eneste jeg kender der har fuldstændt Ulysses - og nydt det!) - mens mange jeg studerer med ikke finder intellektuelt stimuli i andet end dameblade. Bedste råd ville være at undlade en jobbeskrivelse i læseklubben!” (kvindeligt medlem, 24 år)

Derved peger hun på en af de klareste fordele ved de digitale læseklubber – ikke kun ophævelse af geografiske skel, men også af sociale skel.

Også hvad angår fleksibilitet i relation til tid og sted og fremtoning, kan *Læseklubben* tilbyde noget andet end de fysiske læseklubber:

”Jeg behøver jo ikke tænke på, hvordan jeg ser ud eller fremstår. Jeg kan også skrive på alle tidspunkter af døgnet. Det er ikke så forpligtende, når det foregår på nettet.” (kvindeligt medlem, 27 år)

Til spørgsmålet om hvorvidt de kunne tænke sig at deltage i en fysisk læseklub, svarer medlemmerne:

”Ja, hvis jeg havde tiden til det.” (kvindeligt medlem, 27 år)

”Nej det kunne jeg ikke, jeg synes jeg har problemer nok med at jonglere min tid og forpligtelser så jeg ønsker ikke at proppe mere ind i min kalender end der allerede er.” (kvindeligt medlem, 37 år)

Læseklubben opfylder altså et behov hos den erhvervsaktive læser der tiltrækkes af at kunne deltage sådan at det passer ind i en travl hverdag:

”Jeg synes det er godt at det er et frit forum hvor man ikke er forpligtet til at møde op på bestemte steder og klokkeslæt. Når ens tid er begrænset er det rart at jeg kan ”gå i læseklub” ved midnat eller mens jeg ser tv.” (kvindeligt medlem, 24 år)

At læseklubberne mødes på internettet, skaber ligeledes mulighed for at mødes med ligesindede hvad angår genre frem for at deltage i en fysisk klub der er forankret i hvor man bor. Flere af klubberne er tematisk definerede fx i form af klubber der alene læser fantasy eller krimi, kun læser spansk eller fransk litteratur eller foretrækker bøger der foregår i storbyer. En sådan specialisering er ikke nødvendigvis mulig i alle hjørner af landet, men mødet i cyberspace ophæver de geografiske skel.

Analysen af medlemmernes oplevelse af at diskutere litteratur i et virtuelt rum peger på at nutidens og fremtidens lånere ikke tager højde for kommunegrænser eller bibliotekstilhørsforhold. For dem er biblioteket ikke en institution, men en funktion hvilket influerer på deres brug af bibliotekets formidlingstilbud. Tilbud på nettet overskrider de fysiske rammers begrænsning. En god debat på nettet foregår mellem lånere fra Jylland, Sjælland og øerne og om tovholderen sidder på Bornholm eller i Vejle er sagen og diskussionen uvedkommende.

Medlemskab og fællesskab

Undersøgelser af fysiske læseklubber peger på at den stigende interesse for at deltage i læseklubber hænger sammen med en lyst til dele sine læseoplevelser med andre. Det er altså i høj grad den sociale begivenhed som er knyttet til læseklubbens aktiviteter der tiltrækker folk. Men kan samme følelse af at tilhøre et fællesskab og af diskussionen som et møde også opstå på internettet? Det

tyder det på. At medlemmerne af *Læseklubben* ikke kender hinandens ansigter, kan se ansigtsudtryk og høre tonefald, synes ikke at påvirke følelsen af at tilhøre en klub og et fællesskab. Selvom flere medlemmer nævner at det ville være fint at mødes eller at have billeder på hinanden, er det ikke afgørende for dem. Det afgørende er at have mulighed for at diskutere bøger med ligesindede:

"Man kan finde ligesindede, der læser lige så meget som en selv (er nemlig ikke mange)."
(kvindeligt medlem, 43 år)

"Og så er det skønt at dele sin lidenskab med andre." (kvindeligt medlem, 35 år)

Samtidig tiltrækkes medlemmerne af den frihed der ligger i det digitale "møde". Friheden til at deltage når det passer én og uanset hvordan man ser ud. For nogen kan anonymiteten oven i købet være en befrielse. På spørgsmålet om hvilken betydning det har, at man som medlem ikke er fysisk sammen med de andre deltagere, svarer en ung kvinde:

"At man ikke er bange for at komme med sin egen mening." (Kvindeligt medlem, 19 år)

Hvor interessen for fællesskabet i de fysiske læseklubber kan tolkes som en modreaktion til den fremherskende individualitet, kan interessen for de digitale læseklubber ses som et individualiseret tilbud om fællesskab.

Selvom medlemmerne indikerer en ejerskabsfølelse i forhold til deres klub, er der ingen af de adspurgte som har noget imod at ikke-medlemmer kan blande sig. Besøgende på medlemsklubbernes sider har ikke kun mulighed for at læse alle indlæg, men kan også selvom de ikke er registrerede som medlemmer, kommentere på indlæggene.

"Det er kun et plus. De "inputs" vi har haft udefra har alle været gode og relevante, og givet nye vinkler på diskussionen. Folk der "bryder ind" har jo som regel noget på hjertet." (kvindeligt medlem, 39 år)

"Helt fint, hvorfor begrænse det?" (mandligt medlem, 29 år)

”Det synes jeg er helt fint. Læseklubberne lukker jo forholdsvis hurtigt for medlemmer, da der er sat en naturlig begrænsning for deltagertallet. Hvis en anden person har læse bogen er det udmærket at han/hun kan give sin mening til kende.” (kvindeligt medlem, 43 år)

Men hvorfor så overhovedet arbejde med medlemskaber? Fordi medlemskaberne trods alt afgrænser fællesskabet og skaber et tilhørsforhold blandt medlemmerne som synes at have en tiltrækkende effekt på målgruppen. Dette ville kunne forklare hvorfor diskussionen på læseklubbens forside ikke blev en succes i dens oprindelige form. Når medlemmerne alligevel ikke har det fjerneste imod at gæster kommer med indlæg, skyldes det den fælles interesse i at diskutere bøger.

”Jeg kan godt lide den funktion [at ikke-medlemmer kan komme med indlæg], fordi jo flere holdninger der kommer til udtryk, jo bedre.” (kvindeligt medlem, 37 år)

Udefra kommende indlæg og kommentarer ses som inspirerende, som noget der bidrager til at gøre diskussionen bedre. Dette er med til at tegne et billede af medlemmerne som læseheste, som passionerede boglæsere der ikke kunne drømme om at forhindre en god debat i at udfolde sig.

De gode viljers klub

Medlemskab af en læseklub foregår ved indmeldelse, en fremgangsmåde der skulle betyde at man får et tilhørsforhold og også gerne et ejerskab til diskussionen i ens klub. Medlemsklubberne signalerer derved at man i højere grad er forpligtet til at deltage i debatten end i åbne fora.

Imidlertid tyder det ikke på at medlemmerne tager denne forpligtelse særligt alvorligt. Klubbernes største problem er nemlig ikke antal medlemmer, men snarere at kun et mindretal af medlemmerne deltager i diskussionen (anslået 1/3 af de ca. 270 medlemmer deltager i diskussionen). Tovholderne er blevet opfordret til at ”ruske op i” folk og har også fået materiale tilsendt af redaktørerne i form af et ”rykkerbrev” som de kan sende ud til de ikke-deltagende medlemmer. Men det hjælper ikke stort. Tovholderne har ikke nogen sanktionsmuligheder, andet end i yderste konsekvens at smide folk ud af klubben. Som en tovholder formulerer det:

”Da der ikke er tale om mødepligt, er det svært at holde folk op på at de skal bidrage.” (kvindelig tovholder, 29 år)

”Anonymiteten kan være en ulempe fordi man derved ikke tager ansvar for debatten og for at give svar til de andre i klubben,” siger en anden tovholder. (kvindelig tovholder, 32 år)

De medlemmer som svarer på opfordringen, tilkendegiver at det ikke er uvilje som gør de ikke deltager, ligesom de heller ikke giver udtryk for at de gerne vil frameldes klubben. Snarere handler den manglende deltagelse om at de har haft for travlt, ikke har fået læst bogen, har været bortrejst, syg etc. etc.

Det er altså de gode viljers klub hvor tendensen peger i retning af at mange oprigtigt gerne vil diskutere litteratur med andre, men at tiden alligevel ikke altid er til det. Dette hænger fint sammen med den fleksibilitet som mange medlemmer netop fremhæver som den væsentligste fordel ved de digitale læseklubber, det at man kan deltage når det passer én. Men fleksibiliteten kan altså også slå om i den uendelige frihed der betyder at aktiviteter i *Læseklubben* bliver valgt fra i en travl hverdag.

At nogle medlemmer er mere lyttende og knap så snakkende, er ikke et ukendt fænomen i fysiske læseklubber. Dem har der altid været plads til, og det skal der fortsat være. Ofte vil disse medlemmer kun byde ind med kommentarer direkte adspurgt, men tilkendegiver ikke desto mindre at de får meget ud af at deltage, og de møder frem år efter år. I *Læseklubben* er det sværere at registrere om lyttende medlemmer er inde på hjemmesiden og faktisk læser indlæg.

”Vi synes det er sværere at få alle medlemmer i tale i Læseklubben på nettet. Medlemmer, der ikke er så ”snakkesalige” har lettere ved at gemme sig.” (kvindelige tovholdere, 34 og 29 år)

På spørgsmålet om hvorvidt hun deltager i diskussionen på forsiden svarer et medlem:

”Nej – det gør jeg ikke, men jeg læser altid hvad der kommenteres om bøgerne. Og jeg kan blive inspireret i at læse nogle af de bøger. Hvorfor jeg ikke deltager i diskussionen er fordi jeg ikke har tid.” (kvindeligt medlem, 47 år)

Udtalelsen viser at besøgende kan finde stor inspiration i *Læseklubbens* aktiviteter selvom de ikke selv bidrager. Da kun skrevne kommentarer viser sig som aktivitet, kan manglende skriftlig aktivitet

se ud som om medlemmerne ikke deltager i *Læseklubben* hvilket kan virke demoraliserende og nedslående for tovholderen og de aktive medlemmer.

”Jeg er ikke tilfreds med aktiviteten, der er for lang tid imellem indlæggene. Jeg ønsker ikke at opgive læseklubben, jeg vil give den noget mere tid, men synes alligevel at det isolerede resultat ikke modsvarer indsatsen.” (kvindelig tovholder, 51 år)

Denne problemstilling er det svært at gøre noget ved uden at pålægge medlemmerne at foretage en eller anden handling på siden der viser at de var forbi. På den anden side er det vigtigt at give mulighed for at også ”lyttende” medlemmer har mulighed for at deltage.

Den manglende deltagelse fra medlemmernes side forårsager i nogle klubber en udynamisk debat alene på grund af de få deltagere.

”Der er ikke altid så meget gang i diskussionen, fordi folk måske ikke er så aktive til at diskutere.” (kvindeligt medlem, 27 år)

De medlemmer som er aktive, gør til gengæld deres til at skabe en livlig og interessant debat. Og i flere klubber lykkedes det da også at etablere et godt debatforum.

”Der er begyndt at komme mere debat, for ellers er det ofte bare en aflevering af vores mening om den pågældende bog uden egentlig diskussion – og jeg tror slet ikke vi er så enige. Tror ”diskussionen” kommer, når alle bliver mere vant til denne form (digitale).” (kvindeligt medlem, 57 år)

Det er altså ikke kvaliteten der fejler noget, men kvantiteten. Imidlertid fremhæver mange medlemmer netop den træge dialog som den største ulempe ved litteraturredat på nettet. At man ikke sidder i samme rum, at man ikke kender hinanden eller kan se hinandens ansigtsudtryk og høre hinandens tonefald, betyder ikke så meget. Men den manglende livlige dialog peger mange på som det der gør diskussionen tung. For nogle betyder dette problem så meget at de har opsøgt fysiske læseklubber igennem deres lokale bibliotek.

Blog eller chat?

Men skyldes den træge debat nødvendigvis at der kun er få deltagere? Nej, det skyldes snarere den skriftlige dialogform hvor der kan gå lang tid fra man har skrevet et indlæg til nogle af de øvrige medlemmer kommenterer på indlægget. I medlemsklubberne skriver folk indlæg uafhængigt af hinanden og på de tidspunkter af døgnet som passer dem bedst. Andre medlemmer svarer enten på de indkomne indlæg eller skriver egne kommentarer. Den asymmetriske kommunikationsform betyder at man enten ikke får svar på sine indlæg eller at der kan gå lang tid før man får respons på sine indlæg:

”Der går lang tid før man får respons eller andre kommer med deres indlæg. Det er ikke så intens en måde at diskutere på som hvis man sad over for hinanden og talte koncentreret om bogen.”
(kvindeligt medlem, 27 år)

”Kommentarerne bliver naturligvis meget korte og forenklede – der er ikke plads til nuancerede diskussioner.” (kvindeligt medlem, 39 år)

[Hvad er den største ulempe?] *”At diskussionen er skriftlig og ikke mundtlig...dvs. det nogle gange kræver en større redegørelse for hvorfor man har en given mening.”* (kvindeligt medlem, 43 år)

Som hjemmesiden er bygget op, kan man placere diskussionsforummet under betegnelsen ”weblog” – i daglig tale kaldet en blog. Blog-genren er en forholdsvis ny kommunikationsgenre på nettet som kan komme i forskellige former. Den overordnede karakteristik for denne type kommunikation er at siden opdateres ofte (der ofte skrives i bloggen), at indlæggene er kortfattede, uformelle og personligt vinklede (Klastrup, 2006). Den typiske blog har en tydelig afsender der skriver indlæg om ting der optager ham eller hende. Uanset hvad der kommenteres eller diskuteres på bloggen er det typisk valgt ud fra en personlig interesse fra afsenderens side. Som blogger kan man vælge at have en kommentar-funktion på sin blog, men ikke alle vælger denne mulighed for social interaktion. I den henseende falder *Læseklubbens* blog udenfor kategorien idet der godt nok er en afsender, tovholderen, men at det emne der diskuteres relaterer til alle medlemmer. *Læseklubbens* debatfora, der er skabt for at to eller flere individer kan kommunikere sammen om et specifikt emne, ligger derfor også op af almindelig e-mailkorrespondance (Herring m.fl., 2004).

Imidlertid præsenteres *Læseklubben* som et forum hvor man kan diskutere litteratur: ”Læseklubben på Litteratursiden.dk er et nyt tilbud bibliotekarerne giver dig, som kan lide at læse, og dele dine læseoplevelser med andre. Har du lyst til at være med i en virtuel læseklub, hvor I ikke mødes fysisk, men snakker om bøgerne i et forum på internettet, er Læseklubben på Litteratursiden.dk måske noget for dig.” (...) ”Nogle bøger læser vi og glemmer dem hurtigt igen. Andre bøger gør et dybt indtryk på os og giver os lyst til at dele vores tanker og oplevelser med andre. Måske har andre det på samme måde som dig. Det interessante er dialogen.” (fra reklamemateriale produceret i forbindelse med lanceringen af *Læseklubben*)

At ”snakke om bøger” og have ”dialog” er for de fleste mennesker ensbetydende med den diskussion der pågår når flere mennesker sidder overfor hinanden og diskuterer en bog, fx som det foregår i en fysisk læseklub. Det er det ikke mindst fordi de fleste er uvant med bloggen som kommunikationsform. Medlemmernes oplevelser tyder på at det væsentligste problem med den valgte kommunikationsform er en manglende indfrielse af forventninger. Deltagerne vil gerne diskutere litteratur, de vil gerne have den hurtige samtaleform som karakteriserer den mundtlige dialog. En sådan dialog fordrer en ’live’ tilstedeværelse af de involverede personer. En sådan effekt ville man kunne opnå i et chatforum der er karakteriseret ved en samtidig tilstedeværelse på nettet. Dette ville imidlertid betyde at den fleksibilitet som de fleste medlemmer fremhæver som den væsentligste – at man kan deltage når det passer ind i ens øvrige liv – ville forsvinde. Alternativt må man forsøge at skabe en mere livlig dialog i bloggen, og hvordan gøres det så?

Ny kommunikationsform kræver tilvænning

Erfaringer fra medlemsklubberne viser at jo flere der deltager i debatten, jo livligere er dialogen. Det er sådan set ikke overraskende. Men erfaringerne viser også at bloggen som kommunikationsform fordrer en tilvænning fra både medlemmer og tovholdere.

”Det kræver jo at man får tændt den der computer og får tjekket siden engang imellem.”
(kvindeligt medlem, 35 år)

”Det er på nettet, og derfor har jeg en tendens til at ”glemme” læseklubben, så jeg ikke deltager så meget.” (kvindeligt medlem, 15 år)

For det første kræver formen at man besøger siden ofte. For det andet kræver det tilvænning at diskutere på skrift. Ikke nødvendigvis lange besøg, og slet ikke nødvendigvis med lange kommentarer. Korte, hurtige stråtanker i talesprog synes at have en gunstig effekt på diskussionen. De fleste er novicer indenfor dette felt, og øvelse gør da også mester.

”Det er sværere end vi troede at formulere sig kort og præcist og samtidig skabe en hyggelig og afslappet stemning.” (kvindelige tovholdere, 34 og 29 år).

”Tror ”diskussionen” kommer, når alle bliver mere vant til denne form (digitale).” (kvindeligt medlem, 57 år)

Erfaringerne fra *Læseklubben* viser også at tovholderens aktivitetsniveau har stor betydning for diskussionen i klubben:

”Jeg holder dagligt øje med hvordan det går – også nogle gange i min fritid (...). Hvis der over en længere periode ikke er sket noget, så byder jeg ind med nye vinkler emner. Og jeg forsøger også altid at følge op på indlæg/spørgsmål fra de andre medlemmer, så de får respons på deres henvendelser og tanker.” (kvindelig tovholder, 28 år)

For mange medlemmer og også for tovholderne er *Læseklubben* deres første erfaring med ”at blogge” og der kræver tydeligvis tilvænning fra begge grupper, ikke kun i forhold til det skriftlige, men også i forhold til hvor tit, hvor meget, hvilken tone man skal anvende, at man ikke umiddelbart får svar på sit indlæg etc.

”Det er altid svært at diskutere i forumform, da det for det første ikke er alle, der er lige gode til at formulere sig, og for det andet, at der ofte kan ske misforståelser i det skriftlige sprog.” (mandligt medlem, 29 år)

Faktisk fordrer skriftlig dialog på nettet et stort engagement ikke kun fra tovholderens side, men også fra medlemmernes. For at fungere optimalt må medlemmerne besøge siden ofte, måske sågar dagligt med stråtanker, kommentarer og indlæg om den igangværende diskussion.

De oplevelser og erfaringer som medlemmerne af *Læseklubben* har gjort sig, tyder på at tovholderen spiller en overordentlig vigtig rolle som bindemiddel i denne fragmentariske ”samtale”, en rolle som både ligger i forlængelse af det bibliotekariske arbejde og samtidig er nyt udforsket land for mange af de involverede bibliotekarer.

6. Bibliotekarisk identitet og kompetenceudvikling

Som nævnt er der på nuværende tidspunkt 34 bibliotekarer involveret som tovholdere i *Læseklubben*. Bibliotekarerne er fordelt over det ganske land og spreder sig over hele den erhvervsaktive alder (25- 61 år).

Arbejdet med læseklubberne minder på mange måder om det formidlingsarbejde bibliotekaren ellers gør – den personlige formidling af skønlitteratur til den enkelte låner. Men tovholderrollen rummer også udfordringer fx i forhold til en ny kommunikationsform, et nyt medie og en mere personlig formidlingspraksis.

Generelt er tovholderne glade for at prøve kræfter med tovholderrollen. Flere har erfaringer med at lede fysiske læsekredse, men oplever denne formidlingsform som anderledes på flere områder. Imidlertid er bibliotekarernes oplevelser med arbejdet med medlemsklubberne meget forskellige. Mange er meget tilfredse og glade for at afprøve en ny formidlingsform:

”For mig personligt har det kun fordele. Jeg er 28 år og har masser af andre jern i ilden i min fritid, så jeg kan slet ikke forestille mig, at jeg ville have tid til at deltage i en traditionel læseklub.”
(kvindelig tovholder, 28 år.)

Andre oplever en frustration over den manglende deltagelse fra medlemmernes side:

”Jeg synes det går lidt sløvt. Jeg har 10-11 medlemmer og en måned var der fire forskellige indlæg fra 4 medlemmer. Jeg deltog selv med 7 indlæg. Jeg har sendt rykkerskrivelser til dem, der næsten aldrig kommer med indlæg og denne måned har jeg sendt ud til alle om at vi starter debatten. Ingen svarer på mailen og kun få deltager.” (kvindelig tovholder, 51 år)

Andre er yderst kritiske over for hele konceptet og mener at problemet med den manglende deltagelse fra medlemmernes side skal søges i formen:

”Jeg synes generelt at Læseklubben er skruet forkert sammen. Den måde tingene er sat op på ansporer på ingen måde til debat. Der er skelet alt for meget til hvordan en fysisk læsekreds fungerer. Jeg mener fx ikke at bøger kun skal diskuteres inden for en bestemt tidsperiode. Alle bøger skal kunne diskuteres til hver en tid og af hvem som helst. Jeg mener altså heller ikke brugerne skal tilknyttes bestemte læseklubber. Når man er med i én, skal man være med i dem alle og kunne springe fra klub til klub og give sit besyv med.” (mandlig tovholder, 37 år)

Kritikken og det forslag som rummes i det sidste citat peger i retning af den udvikling som i øjeblikket pågår i flere af medlemsklubberne. Her udvides tidsrammen for hvor længe en bog er til diskussion og flere bøger diskuteres sideløbende. Ligeledes er *Læseklubben* opbygget så det til enhver tid er muligt at komme med kommentarer i klubber man ikke er medlem af, men der er ikke tale om det mere fyldende klubtilhørsforhold som kommentaren lægger op til. Hvorvidt en sådan model ville skabe en mere dynamisk diskussion, er tvivlsomt hvis man sammenligner med forsidens oprindelige udformning med en åben klub hvor alle uden medlemskab kunne deltage i diskussionen af månedens bog. På den anden side kunne det være interessant at afprøve konceptet med at have et frit diskussionsforum hvor alle bøger og alle spørgsmål angående litteratur kunne diskuteres. En sådan mulighed er gradvis ved at opstå i de diskussionsfora, som flere klubber har etableret sideløbende med den månedlige bogdiskussion hvor diskussionen kan breder sig ud over de aktuelle bøger.

Professionalisme

Det unikke ved *Læseklubben*, i modsætning til andre virtuelle litteraturfora, er at tovholderne er bibliotekarer der har påtaget sig rollen som en del af deres formidlingsmæssige arbejde. I mange af de diskussionsfora som eksisterer på nettet, særligt udgående fra USA, er det typisk en lægperson med lyst til at diskutere litteratur på nettet, men uden en egentlig litteraturfaglig baggrund, der starter bloggen (Long, 2003).

Tovholderens professionalisme som litteraturformidlere er med til at sætte rammen for diskussionen. Tovholderen har ikke kun til opgave at udvælge bøger med kød nok på til en

ordentlig diskussion, at bidrage med links og viden om forfatter og titel, men er også den der sætter gang i diskussionen og holder den i gang. Rollen som tovholder fordrer en viden om litteratur og litterær analyse, om aktuelle udgivelser eller glemte klassikere, men kræver samtidig kompetencer som litteraturformidler i forhold til at kunne præsentere og diskutere emner på en måde som sikrer deltagelse fra alle medlemmer. Rollen som tovholder fordrer også at bibliotekaren læser de udvalgte bøger mere indgående og i det hele taget holder sig a jour med hvad der sker i den litterære verden.

”Jeg læser på en anden måde, fordi jeg har læseklubben i tankerne. Men da vi samtidig har bogcafeer, hvor vi fortæller om bøger vi har læst, er det noget jeg virkelig er begyndt på. Altså i højere grad at tænke på hvordan jeg kan bruge det jeg læser. Det hele griber ind i hinanden.”
(kvindelig tovholder, 58 år)

De fleste medlemmer er tilfredse med den måde som tovholderne udfylder deres rolle på. De mener at det er en fordel at det er én med forstand på litteratur der er tovholder. Flere peger på at tovholdernes faglige viden er med til at sikre et kvalitetsniveau og lødighed både i valg af bøger og i diskussionen.

”De bøger man præsenteres for er ofte lidt ”skæve” – ikke mainstream modebøger, som der måske ville være en tendens for os andre til at vælge. Præsentationen af bøgerne er også professionelt lavet og de links der ofte vedhæftes præsentationen ligeså. Så med andre ord bliver det hele lidt mere professionelt og ”lækkert” (...) Det er helt klart at tovholderne brænder for de bøger og at de har erfaring i at præsentere dem.” (kvindeligt medlem, 39 år)

Ligeledes er de fleste glade for tovholderens rolle som diskussions-iværksætter, som den der sørger for at sparke diskussionen i gang og sørger for at holde den i gang:

”Det fungerer også godt når der bliver lavet et oplæg. Hvis læseklubben i en periode er lidt sløv, må de gerne komme med lidt inputs, eller ting man kan tænke over så dialogen bliver livligere.”
(kvindeligt medlem, 39 år)

Men rollen som tovholder handler ikke kun om faglig viden og kunnen. Rollen som tovholder er tvedelt i og med at tovholderen også deltager i diskussionen på lige fod med de andre medlemmer.

Faktisk viser det sig at have stor betydning for diskussionen at bibliotekaren kaster noget af sin egen personlighed på bordet i den konkrete diskussion af de aktuelle bøger. Den tvedelte rolle skaber ligeledes en udfordring i forhold til arbejdstid idet arbejdet med *Læseklubben* for nogle tovholderes vedkommende opløser skellet mellem arbejde og fritid.

Dialogbaseret formidling

Diskussionen i *Læseklubben* er en diskussion mellem ligesindede læsere. Tovholderen har udvalgt bogen og har ansvaret for klubbens daglige drift, men når diskussionen først er i gang deltager tovholderen som læser, som menneske der har haft en oplevelse i den ene eller anden retning med den aktuelle bog. Tovholderens mening eller kommentar er hverken mere eller mindre vigtig end de øvrige medlemmers.

Arbejdet i *Læseklubben* tvinger ligeledes bibliotekaren ud i en mere dialogisk kommunikationsform end den traditionelle bibliotekar-låner relation. Som en tovholder formulerer det:

”Jeg får diskuteret på en anden måde end med lånerne i det almindelige udlånsarbejde. I udlånet formidler man mere end man diskuterer. På nettet er der mere tale om en diskussion”. (kvindelig tovholder, 51 år)

Tovholderen peger her på en central forskel i forhold til det traditionelle bibliotekariske formidlingsarbejde. Den traditionelle formidling hen over skranken er præget af et tydeligt afsender-modtagerforhold. Lånerne kommer til bibliotekaren med en forespørgsel eller et spørgsmål som bibliotekaren har et svar på. Bibliotekaren optræder her i en ekspertrolle i forhold til låneren.

I *Læseklubben* fungerer tovholderen som medlem i klubben på lige fod med de øvrige medlemmer. Dette understreges af at hverken medlemmerne eller tovholderne føler de agerer anderledes overfor hinanden end de gør over for andre medlemmer. Den autoritet som kan følge med den bibliotekariske rolle i mødet på det fysiske bibliotek, ophæves på nettet både i kraft af medlemmernes anonymitet, af den meget uformelle måde hvormed tovholderne præsenterer sig selv og af selve kommunikationsformen. Den manglende autoritet skaber på den ene side en mere ligeværdig dialog, men kan også skabe frustration hos tovholderen:

”Jeg synes det er svært, bare at acceptere at et medlem siger – den bog er dårlig, den gider jeg ikke at læse. Og når der ikke er vildt meget debat i forvejen, så går den jo helt i stå, så det er jo ærgerligt.” (kvindelig tovholder, 51 år)

Selve kommunikationsformen, bloggen, fordrer som nævnt en meget personlig og uformel stil for at fungere optimalt, en stil som mange bibliotekarer ikke er vant til fra udlånsarbejdet:

”Det er en rolle jeg skal vænne mig til. Netop den uformelle rolle hvor jeg i højere grad må bruge min personlighed. Det falder mig ikke unaturligt, det er bare nyt.” (kvindelig tovholder, 32 år)

”Det er svært at balancere mellem at være bedrevidende, give lidt kød på debatten og samtidig ikke virke alt for bibliotekar-agtig.” (kvindelig tovholder, 52 år)

For nogle tovholdere er det en udfordring at balancere mellem på den ene side at være formidler og på den anden side at være deltager, mens andre tilkendegiver at de ikke finder det vanskeligt:

”Vi synes ikke, balancen er så svær. Et langt stykke hen ad vejen deltager vi på lige fod med de andre medlemmer. Vi forsøger dog at stille nogle spørgsmål, der kan sætte en diskussion i gang og giver formelle/praktiske oplysninger.” (kvindelige tovholdere, 34 og 29 år)

”Rollen som formidler er hård og svær, men som deltager er det fint.” (kvindelig tovholder, 40 år)

Ytringerne viser at der er store forskelle på hvordan bibliotekarerne oplever de udfordringer som formidling af denne type rummer. Forskellene kan hverken begrundes i køn eller alder, men er efter al sandsynlighed afhængig af hvor fortrolig bibliotekaren i forvejen er med internettet, med bloggen og med digital formidling i det hele taget.

Kompetenceudvikling

Endelig er der spørgsmålet om i hvor høj grad arbejdet med *Læseklubben* er kompetenceudviklende for tovholderne, ikke kun i relation til nye medier, men også generelt i formidlingsarbejdet. Og her hersker der ingen tvivl. Det er det. Ikke kun fordi fremtiden uden tvivl vil byde på mere digital formidling, men også fordi den mere personlige stil som kendetegner web 2.0, også efterspørges i

det fysiske møde. Nutidens lånere vil ikke kun have bibliotekarens professionelle vurdering af en bog, men vil også høre hvad bibliotekaren selv mener om bogen. Lånerne efterspørger i voksende grad *læseoplevelser* frem for ekspertvurderinger.

Blog-genren fordrer som nævnt en både personlig, uformel og også kortfattet skriftlig formidlingsform som tovholderne bliver tvunget til at forsøge sig med:

”Jeg udvikler min evne til en helt, helt anden mere uformel form for skriftlig formidling. Den form for skriftlig formidling jeg plejer at lave, er mere formel og korrekt – ikke talesprog og uformel. Jeg udvikler min evne til at skrive kort og præcist i forhold til litteraturanalyse og læseoplevelse.”

Men arbejdet med blog-genren handler ikke kun om den konkrete skriftlige formidling, arbejdet rummer også en udfordring i forhold til forventninger og kommunikation inden for nye medier. Udfordringen ligger ikke kun i at formidle indenfor et nyt medie, det digitale, men også i at overføre en kendt kommunikationsform, dialogen, til dette nye medie. Og den største udfordring ved de digitale læseklubber ligger sandsynligvis her: at man har en forventning om uproblematisk, uforandret at kunne overføre den dialogiske form som man kender fra det fysiske rum til det digitale rum. Samt at bibliotekarerne har større eller mindre forventning om at skriftlig formidling på nettet er det samme som når de skriver anmeldelser eller forfatterportrætter til andre sider under litteratursiden.dk.

Imidlertid er *Læseklubben* hverken eller. Snarere er den et kendt fænomen overført til et nyt medie i en form som vi med et nyt ord i det danske sprog har lært at kende som en blog. Og at begå sig i denne nye genre kræver omstilling og kompetencer som hverken bibliotekarerne eller læserne nødvendigvis besidder på forhånd. Arbejdet i klubberne kan derfor i høj grad siges at opkvalificere de involverede bibliotekarer i forhold til en fremtid hvor digital formidling, også i form af blogs og chat, vil vinde større og større indpas på landets folkebiblioteker. Så det er bare med at komme i gang.

Arbejdet med de digitale læseklubber er ligeledes med til at øge tovholdernes tekniske kompetence. Det er tovholderen der sørger for alt det tekniske i forbindelse med at lægge billeder, links og medlemsoplysninger tilgængeligt på siden. Denne del af arbejdet har ikke været uproblematisk for

mange af tovholderne, der ikke på forhånd var bekendt med det system som Litteratursiden.dk opererer inden for (Synkron). Redaktørerne har derfor ageret tekniske supportere i alle spørgsmål der er dukket op i processen. Uanset om fremtidige digitale formidlingstilbud udspiller sig indenfor Synkron eller et andet system, vil tovholderne have fået et øget indblik i hvordan hjemmesider er opbygget og hvordan teknikken bag siderne fungerer.

Overordnet betragtet skaber arbejdet med *Læseklubben* tre typer kompetencer hos tovholderne:

- Ny skriftlig formidlingsform – Tovholderne opbygger en evne til at ytre sig i talesprog på skrift i en uformel tone, en evne som kan anvendes inden for flere forskellige digitale kommunikationsformer fx chat og podcast.
- Ny dialogisk formidlingsform – Tovholderne øger deres evne til at agere som en ligeværdig samtalepartner frem for som ekspert, en evne de kan anvende i andre formidlingsmæssige sammenhænge.
- Nye tekniske kompetencer – Tovholderne får indblik i og føling med nogle af de systemer som anvendes i digital formidling og får i det hele taget en større fortrolighed med internettet..

7. Konklusion og anbefalinger

Læseklubben har vist sig som en god ide i forhold til en målgruppe som ellers ikke ville deltage i en læseklub. Men *Læseklubben* har også en vigtig funktion i forhold til at udvikle nye kompetencer hos de involverede bibliotekarer. For begge de involverede grupper er der noget at hente ved at deltage i projektet, ikke kun i forhold til at diskutere bøger og dele læseoplevelser med hinanden, men også i form af viden og kunnen i forhold til virtuel kommunikation. Biblioteket som institution drager ligeledes fordel af projektet i forhold til at afprøve og udvikle nye dialogbaserede og netværksbaserede formidlingsstrategier.

Digital litteraturformidling er kommet for at blive, og fremtidens biblioteksformidling vil uden tvivl bevæge sig i retning af web 2.0, bibliotek 2.0. Denne udvikling fordrer en tilsvarende

kompetenceudvikling af den bibliotekariske faglighed, ikke kun i form af større viden eller teknisk kunnen, men også i retning af en mere personlig bibliotekar, en bibliotekar 2.0.

Det er også tydeligt at digitale læseklubber ikke blot er gammel vin på nye flasker. I nedenstående skema opridses de tydeligste forskelle på de to forskellige typer læseklubber. Den virtuelle læseklub afløser ikke den fysiske, snarere er den et ganske andet formidlingstilbud som henvender sig til en anden målgruppe.

Fysisk læseklub	Virtuel læseklub
Gruppeorienteret	Individorienteret
Mundtlig	Skriftlig
Symmetrisk kommunikationsform	Asymmetrisk kommunikationsform
Ansigt til ansigt	Anonym
Bindende (tilhørsforhold)	Flygtig (tilhørsforhold)
Forpligtelse	Fleksibilitet/frihed
Stedsspecifik	Stedsoverskridende

Læseklubben som udviklingsværktøj

Læseklubbens opbygning og struktur gør det muligt at udvikle og forme de enkelte klubbers hjemmesider efter medlemmernes og tovholdernes behov og ønsker. Det betyder dels at de enkelte klubber gradvist er ved at finde deres egne individuelle form, dels at buketten af medlemsklubber med tiden vil blive mere mangfoldig. Den fleksibilitet som projektet rummer i forhold brugerstyring peger i retning af web 2.0, en mere dynamisk og bevægelig udgave af internettet som i højere grad tillader brugernes indblanding og påvirkning. Sådan betragtet er *Læseklubben* ikke kun et tilbud til læsere om at diskutere litteratur på nettet, men er også et udviklingsværktøj for folkebiblioteket i forhold til fremtidens formidlingspraksis. For at tilskynde yderligere til udviklingen af bibliotek 2.0 anbefales det:

- Vær lydhør og åben over for forslag fra medlemmer og tovholdere
- Vær fleksibel i forhold til klubbernes gradvise individualisering
- Opfordr så mange biblioteker til at deltage som muligt

Nye kommunikationsformer

Medlemmerne er meget positive over for det faktum at de kan deltage i *Læseklubben* når og hvordan det passer dem og er ikke umiddelbart generet af ikke at kende hinanden eller sidder overfor hinanden i et fysisk rum. Det vigtigste for dem er diskussionen og glæden ved at dele deres læseoplevelser med andre. Den største udfordring med de digitale læseklubber ligger i blog-genren, den skriftlige dialog og den asymmetriske kommunikationsform.

De fleste medlemmer (og tovholdere) er uprøvede hvad angår det at blogge, men lysten til at diskutere litteratur er stor. Tilvænning og læring skal nok få mere gang i debatten. For at skabe de bedste rammer for en dynamisk debat er det vigtigt at tovholderen leder an i forhold til at blogge:

- Skriv ofte korte og uformelle kommentarer i bloggen.
- Vær ikke bange for at være meget personlig i indlæg og kommentarer.
- Rusk op i medlemmerne, få dem op af stolen og til tasterne.
- ”Træn” gerne medlemmerne i blog-formen ved at opfordre dem til at skrive kort, men tit.
- Besøg andre blogs for inspiration.

Ny bibliotekarisk identitet og nye kompetencer

Bibliotekarens møde med låneren er traditionelt foregået hen over skranken i udlånet hvor bibliotekaren optræder i rollen som eksperten. I *Læseklubben* er det anderledes. Tovholderen bidrager stadig med sin ekspertviden i form af udvælgelse af bøger, links med ekstra materiale etc.

Men den gode diskussion opnås kun ved at tovholderen smider sin professionelle identitet og kaster sin personlighed ind i debatten. Arbejdet med *Læseklubben* udfordrer det traditionelle bibliotekar-lånerforhold i retning af et mere sidestillet forhold og tvinger bibliotekaren til at træde frem som individ, som person. Arbejdet med *Læseklubben* udgør derved den perfekte platform til træning og udvikling af den mere personlige bibliotekar samtidig med at det skærper bibliotekarens sans for litteratur, læsning og bogdebat.

- Brug *Læseklubben* som træningsværktøj i forhold til skriftlig dialog

- Brug *Læseklubben* som træningsværktøj i forhold til digital formidling
- Brug *Læseklubben* til at få indblik i lånernes læseoplevelser
- Brug *Læseklubben* til at udvikle kompetencer i forhold til internettet

8. Metode

Evalueringen af *Læseklubben* bygger på kvalitative metode samt det skriftlige materiale der har været til rådighed. Endvidere er relevant litteratur om læseklubber, weblogs og digital litteraturformidling blevet inddraget.

Evalueringen er baseret på kvalitative spørgsmål udsendt og besvaret over mailen. Denne metode er valgt for at forblive i den kommunikationsform som *Læseklubben* udfolder sig indenfor. Evalueringen falder således i naturlig forlængelse af projektet.

Evalueringen er gennemført ved hjælp af følgende metoder:

- Gennemgang af dokumentarisk materiale om projektet (projektbeskrivelse, evaluering af pilotprojekt, nyhedsbreve, infomateriale, hjemmeside mv.)
- Indledende og opfølgende interviews med de to redaktører Michael Larsen, Odense Centralbibliotek og Tina Mortensen, Svendborg Bibliotek.
- Deltagelse i styregruppemøde på Odense Centralbibliotek, marts 2007.
- Et dialogmøde med tovholderne i forbindelse med særarrangement på Odense Centralbibliotek marts 2007.
- Observation af hjemmesiden fra årsskiftet til maj 2007.
- Kvalitative spørgsmål udsendt til alle involverede bibliotekarer. Spørgsmålene er udsendt til 31 tovholdere. Heraf har 13 valgt at deltage i evalueringen. Antal besvarelser skal ses i lyset af at flere klubber har mere end én tovholder, hvor klubberne har valgt kun at sende én besvarelse. I skrivende stund er der 22 forskellige medlemsklubber.
- Kvalitative spørgsmål udsendt til medlemmer af fire forskellige læseklubber. Spørgsmålene er udsendt til 76 medlemmer, af dem har 17 valgt at deltage i evalueringen. Den forholdsvis lave svarprocent skal ses i lyset af at mange medlemmer ikke deltager i diskussionerne. Gennemgang af besvarelserne i forhold til klubbernes diskussionssider viser

ikke overraskende at der er store sammenfald mellem de medlemmer som er meget aktive i klubberne og dem som har valgt at deltage i evalueringen. Der bør derfor tages forbehold for at evalueringen af medlemmernes oplevelser bygger på de aktive, og dermed måske mest tilfredse, medlemmers ytringer.

9. Litteratur

Herring, Susan C.; Scheidt, Lois Ann; Bonus, Sabrina; Wright, Elijah (2004): Bridging the Gap: A Genre Analysis of Weblogs, <http://www.ics.uci.edu/~jpd/classes/ics234cw04/herring.pdf>

Klastrup, Lisbeth (2006): Hvordan man skaber en genbesøgelig weblog, <http://www.kommunikationsforening.dk/object.php?obj=b7d0029>

Klastrup, Lisbeth (2007): "Digital formidling til børn i det sociale nets tidsalder – med Kulturjagt.dk som eksempel" in Digital Kulturformidling – børn og forskere har ordet, Kulturarvsstyrelsen.

Long, Elizabeth (2003): Book Clubs. Women and the Use of Reading in Everyday Life, The University of Chicago Press.

Lund, Niels D (2006): "Skønlitterære læsekredse – mellem livsverden, marked og folkebibliotek" in Emerek, Hvenegaard Rasmussen og Skot-Hansen (red.): Folkebiblioteket som forvandlingsrum. Perspektiver på folkebiblioteket i kultur- og medielandskabet, Danmarks Biblioteksforening og Danmarks Biblioteksskole.

Nielsen, Hans Jørn (2006): Litteratursiden.dk. Netbibliotek og litterært netmagasin, <http://www2.db.dk/dbf/E-serie/Nr.%201-HJN.pdf>